

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Μακροοικονομικά Μεγέθη & Πολιτικές στην Ε.Ε. (Οικονομική II)

Ενότητα: Διάλεξη Δωδέκατη

Κορρές Γεώργιος

Τμήμα Γεωγραφίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο **«Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου»** έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

1.	Σκοποί ενότητας	4
2.	Περιεχόμενα ενότητας	4
2.1	Διάλεξη Δέκατη	4
2.1.1	Η Αγορά Χρήματος και ο Προσδιορισμός Επιτοκίου: ..	Error! Bookmark not defined.
2.1.2	Η Ποσοτική Θεωρία του Χρήματος, η Εξίσωση Ανταλλαγών, η Εξίσωση της Σχολής του Cambridge και η Μονεταριστική θεωρία του Freedman.....	Error! Bookmark not defined.
2.1.2.1	Η ποσοτική θεωρία του Χρήματος και η εξίσωση των Ανταλλαγών	Error! Bookmark not defined.
2.1.2.2	Η σχολή του Cambridge:	Error! Bookmark not defined.
2.1.2.3	Η Μονεταριστική θεωρία του Freedman:.....	Error! Bookmark not defined.
2.1.3	Η Ισορροπία στην Αγορά Χρήματος:	Error! Bookmark not defined.

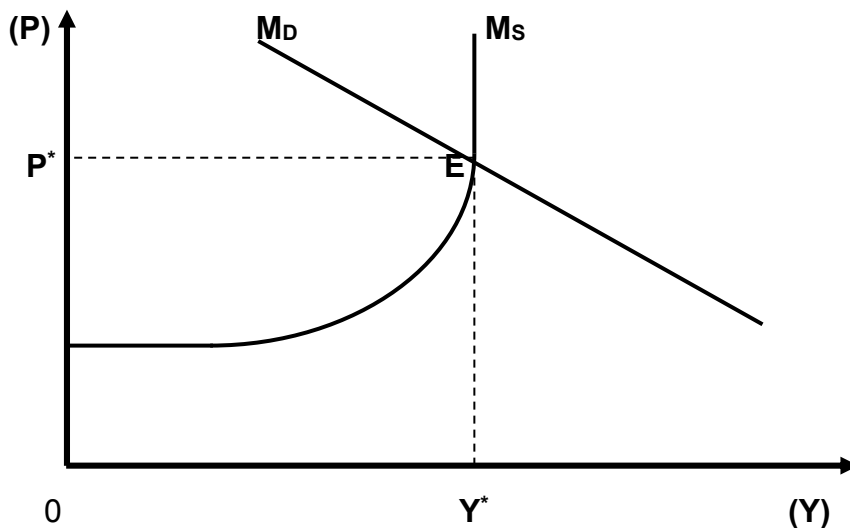
1. Σκοποί ενότητας

2. Περιεχόμενα ενότητας

2.1 Διάλεξη Δωδέκατη

2.1.1 Η Ισορροπία στην Αγορά Χρήματος και στην Αγορά Αγαθών και ο Προσδιορισμός του Πραγματικού Εθνικού προϊόντος και του Γενικού Επιπέδου των Τιμών:

Ο προσδιορισμός του πραγματικού εθνικού προϊόντος και του γενικού επιπέδου των τιμών σε μια οικονομία προσδιορίζονται από τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ της συνολικής ζήτησης και της συνολικής προσφοράς. Δηλαδή, η οικονομία θα ισορροπήσει στο σημείο εκείνο, όπου η συνολική ζήτηση θα ισούται με την συνολική προσφορά, όπως παρουσιάζεται στο ακόλουθο διάγραμμα, και πιο συγκεκριμένα από τις δύο συντεταγμένες Y^* και P^* , δηλαδή στο σημείο E.

(Η ισορροπία της οικονομία και ο προσδιορισμός του πραγματικού προϊόντος και του γενικού επιπέδου των τιμών)

2.1.2 Οικονομική Πολιτική και Σταθεροποίηση της Οικονομίας: ο Επηρεασμός της Συνολικής Ζήτησης και της Συνολικής Προσφοράς:

Βασικός στόχος της οικονομικής πολιτικής (economic policy) είναι η σταθεροποίηση της οικονομίας με την επίτευξη του επιπέδου πλήρους απασχόλησης χωρίς να υπάρχει πληθωρισμός, έτσι ώστε ταυτόχρονα να υπάρχει οικονομική μεγέθυνση (economic growth) όπως και η κοινωνική ανάπτυξη (social development).

Με τον όρο «οικονομική πολιτική» (economic policy) θεωρούνται τα βασικά εργαλεία και οι βασικές πολιτικές που σχετίζονται με τη δημοσιονομική πολιτική (public fiscal policy) καθώς επίσης και με τη νομισματική πολιτική (monetary policy).

Με την οικονομική πολιτική επιδιώκεται μέσα από τα βασικά εργαλεία και τις βασικές πολιτικές της δημοσιονομικής πολιτικής και της νομισματικής πολιτικής, να μπορέσει να εξισορροπήσει η συνολική ζήτηση και η συνολική προσφορά της οικονομίας.

Ορισμένες από τις οικονομικές θεωρίες, τονίζουν και δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στον παράγοντα της συνολικής ζήτησης, όπως για παράδειγμα η σχολή του Keynes («demand side economics»), ενώ άλλες θεωρίες, όπως για παράδειγμα οι νεοκλασικοί, (neoclassical) θεωρούν ως βασικό παράγοντα τη συνολική προσφορά («supply side economics») που προσδιορίζουν την οικονομική σταθερότητα και την αναπτυξιακή διαδικασία.

Πιο συγκεκριμένα, η σχολή του Keynes («demand side economics») υποστηρίζει η συνολική ζήτηση σε μια οικονομία μπορεί να επηρεαστεί μέσω της δημοσιονομικής πολιτικής, όπως για παράδειγμα, τις δημόσιες δαπάνες και τους φόρους, είτε μέσω της νομισματικής πολιτικής, δηλαδή τη προσφορά και τη ζήτηση χρήματος. Αντίστοιχα, η νεοκλασική σχολή θεωρούν ότι η συνολική προσφορά («supply side economics») καθορίζει τη σταθερότητα της οικονομίας και την αναπτυξιακή διαδικασία με διάφορα μέτρα που μετακινούν την καμπύλη της συνολικής προσφοράς προς τα δεξιά.

Η οικονομική πολιτική (economic policy) βοηθάει στην οικονομική μεγέθυνση και στη κοινωνική ανάπτυξη και ιδιαίτερα στοχεύει στα ακόλουθα βασικά σημεία:

- Αξιοποίηση των Πόρων και του Ανθρώπινου Δυναμικού
- Ισοκατανομή και Αύξηση του Εισοδήματος
- Αύξηση της Παραγωγής και των Επενδύσεων
- Αύξηση Απασχόλησης και Μείωση Ανεργίας
- Σταθερότητα του Επιπέδου Τιμών Πληθωρισμού
- Υψηλούς Ρυθμούς Οικονομικής Ανάπτυξης και Οικονομική Σταθερότητα
- Ισοσκελισμός του Ισοζυγίου Πληρωμών και μείωση των ελλειμμάτων του Ισοζυγίου Πληρωμών

Η κοινωνική πολιτική (social policy) βοηθάει στην κοινωνική μεγέθυνση και στοχεύει σε όλα τα παραπάνω σημεία της οικονομικής πολιτικής, και επιπρόσθετα στα ακόλουθα βασικά σημεία:

- Στη δυνατή Πλήρη Απασχόληση
- Στην Ισοκατανομή και Μείωση Ανισοτήτων
- Στην Κοινωνική Ευημερία

2.1.3 Δημοσιονομική Πολιτική: (Public Fiscal Policy)

Σχεδιάζεται και υλοποιείται από το κράτος μέσω του κρατικού προϋπολογισμού. Η δημοσιονομική πολιτική αφορά τα δημόσια και κρατικά έσοδα (όπως για παράδειγμα, τους άμεσους και έμμεσους φόρους και τις αποδόσεις των κρατικών επενδύσεων), καθώς επίσης και τις κρατικές δαπάνες ή τα κρατικά έξοδα (όπως για παράδειγμα, τις δαπάνες για υγεία, εκπαίδευση, ασφάλεια, κ.ά).

Δημοσιονομική Πολιτική καλούνται οι αποφάσεις της κυβέρνησης ως προς τους φόρους (δηλαδή εάν θα αυξηθούν είτε εάν θα μειωθούν είτε εάν θα παραμείνουν

αμετάβλητοι οι υπάρχοντες φόροι, είτε τέλος εάν θα θεσμοθετηθούν νέοι φόροι είτε εάν θα καταργηθούν οι ήδη υπάρχοντες φόροι).

Η αποτελεσματικότητα της δημοσιονομικής πολιτικής είναι κατά πόσο τηρούνται τα αναγκαία απαραίτητα μέτρα που φέρνουν την ισορροπία και παρουσιάζεται διαγραμματικά από τη κλίση της καμπύλης IS.

Η **δημοσιονομική πολιτική** πρέπει να παίζει πρωτεύοντα ρόλο στην σταθεροποιητική προσπάθεια. Η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να στοχεύει στη συγκράτηση του ρυθμού αύξησης των δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού και στην παράλληλη αύξηση των φορολογικών εσόδων από την πάταξη της φοροδιαφυγής. Η μείωση των δαπανών συνήθως επιχειρείται με το συστηματικό έλεγχο των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών, με σκοπό τον περιορισμό των ελλειμμάτων τους, με συμπίεση των δαπανών λειτουργίας τους και με βαθμιαία αναπροσαρμογή των τιμολογίων τους. Στο πλαίσιο της δημοσιονομικής πολιτικής εντάσσεται και η **εισοδηματική πολιτική** καλούνται οι αποφάσεις της κυβέρνησης ως προς τις αυξήσεις που θα δοθούν στους δημοσίου υπαλλήλους, και στους εργαζομένους του ιδιωτικού τομέα.

2.1.4 Δημόσια Έσοδα:

Για την αντιμετώπιση των δημοσίων δαπανών και την υλοποίηση του κοινωνικού και οικονομικού σχεδιασμού και προγραμματισμού θεωρείται αναγκαία η συγκέντρωση οικονομικών πόρων (δημοσίων εσόδων), τα οποία θα βοηθήσουν και από τα οποία εξαρτάται η υλοποίηση των εκάστοτε προγραμμάτων. Τα δημόσια έσοδα αποτελούνται κυρίως από τους φόρους (άμεσους και έμμεσους) καθώς επίσης από τους δασμούς και τα τέλη.

Άμεση φορολογία καλείται η φορολογία των φυσικών είτε νομικών προσώπων (για παράδειγμα, φορολογία εισοδήματος, φορολογία περιουσίας, κ.λ.π) και μπορεί να είναι *προοδευτική* είτε *αναλογική* στο εισόδημα (δηλαδή όσο αυξάνει το εισόδημα να αυξάνει περισσότερο και η φορολογία και άρα να είναι δικαιότερη).

Έμμεση φορολογία είναι η φορολογία που τίθεται επάνω στα καταναλωτικά αγαθά και στις υπηρεσίες και είναι *προοδευτική* φορολογία (μια και οι καταναλωτές των προϊόντων πληρώνουν τον ίδιο φόρο ανεξαρτήτως του εισοδήματος των).

Ο κρατικός προϋπολογισμός περιέχει έσοδα που προβλέπεται να εισπράξει το κράτος μέσα σε ένα χρόνο (που βασίζονται κατά κανόνα στην φορολογία με **άμεσους** είτε **έμμεσους φόρους**), καθώς επίσης και στις **δαπάνες** που πρόκειται να πραγματοποιήσει.

Όπως αναφέραμε, με βάση την πορεία της εισπραξης των δημοσίων εσόδων (την άμεσης και έμμεσης φορολογίας) καθώς επίσης και αυτών από τους δασμούς και τα τέλη καθορίζεται και η υλοποίηση των δημοσίων δαπανών και των δημοσίων επενδύσεων. Επίσης με βάση την πορεία εισπραξης των δημοσίων εσόδων καθορίζεται η δημοσιονομική πολιτική, η τιμολογιακή πολιτική καθώς επίσης και το δημοσιονομικό έλλειμμα.

Δημοσιονομικό Έλλειμμα καλείται η διαφορά (αρνητική) των εσόδων και των εξόδων του κράτους. Η θετική διαφορά (που αποτελεί σπάνιο φαινόμενο) καλείται Δημοσιονομικό Πλεόνασμα.

Τιμολογιακή Πολιτική καλούνται οι αποφάσεις της κυβέρνησης ως προς τις αυξήσεις (είτε τις μειώσεις) των τιμών των αγαθών που την παραγωγή τους είτε και την διάθεση τους ελέγχει το κράτος (για τον σκοπό αυτό υπάρχει στο Υπουργείο Εμπορίου η **Επιτροπή των Τιμών και των Εισοδημάτων**).

2.1.5 Νομισματική Πολιτική: (Monetary Policy)

Η νομισματική πολιτική σχεδιάζεται και υλοποιείται από την κεντρική τράπεζα. Η **νομισματική πολιτική** αφορά την προσφορά και τη ζήτηση χρήματος.

Η **νομισματική πολιτική** θα πρέπει να δίδει προτεραιότητα στην εκλογίκευση της διάρθρωσης των επιτοκίων, με την καθιέρωση κατώτατου επιτοκίου χορηγήσεων για τα βραχυπρόθεσμα δάνεια, κατά μία μονάδα υψηλότερου από τα επιτόκια καταθέσεων ταμειυτηρίου στις εμπορικές τράπεζες.

Τα βασικά μέσα της νομισματικής πολιτικής είναι τα ακόλουθα:

- (α). Η πολιτική «ανοικτής αγοράς» που ρυθμίζει την αγορά και πώληση τίτλων, ομολόγων και έντοκων γραμματίων από την Κεντρική τράπεζα στις εμπορικές τράπεζες, με αποτέλεσμα να ρυθμίζουν την προσφορά χρήματος.
- (β). Η πολιτική «προεξοφλητικού επιτοκίου» που ρυθμίζει το επιτόκιο που δανείζει η Κεντρική τράπεζα στις εμπορικές τράπεζες και άρα τους καταναλωτές και επιχειρήσεις με αποτέλεσμα να ρυθμίζουν την ζήτηση του χρήματος.
- (γ). Η πολιτική «υποχρεωτικών ρευστών διαθεσίμων» που ρυθμίζει τις καταθέσεις που υποχρεώνει η Κεντρική τράπεζα τις εμπορικές τράπεζες να έχουν σ' αυτή με αποτέλεσμα να ρυθμίζουν την προσφορά χρήματος.
- (δ). Η πολιτική των «ποιοτικών πιστωτικών ελέγχων» που ρυθμίζει κατά πόσο ισχύει η νομοθεσία, τηρείται ο ανταγωνισμό κλπ. με αποτέλεσμα να ρυθμίζουν τη ζήτηση και τη προσφορά του χρήματος.
- Η αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής είναι κατά πόσο τηρούνται τα αναγκαία απαραίτητα μέτρα που φέρνουν την ισορροπία και παρουσιάζεται διαγραμματικά από τη κλίση της καμπύλης LM.

2.1.6 Ισοσκελισμένος Προϋπολογισμός:

Οι δημόσιες δαπάνες για την αγορά των αγαθών καθώς επίσης και οι δημόσιες δαπάνες για την αγορά των υπηρεσιών, οι μεταβιβαστικές πληρωμές του δημοσίου, τα δημόσια έσοδα, όπως για παράδειγμα οι άμεσοι φόροι (ο φόρος του εισοδήματος) και οι έμμεσοι φόροι (ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας) αποτελούν τα κυριότερα μεγέθη του προϋπολογισμού. Ο κρατικός προϋπολογισμός περιλαμβάνει και ορισμένα άλλα στοιχεία και κονδύλια, όπως για παράδειγμα τα έσοδα του δημοσίου από την περιουσία του Όπως αναφέραμε οι άμεσοι και οι έμμεσοι φόροι αποτελούν τα κύρια **δημόσια έσοδα** του προϋπολογισμού, ενώ οι πληρωμές για την αγορά των αγαθών και των υπηρεσιών καθώς επίσης και οι μεταβιβαστικές πληρωμές αποτελούν τις κυριότερες **δημόσιες δαπάνες**.

Το μεγαλύτερο ενδιαφέρον στρέφεται στην ετήσια κατάρτιση του *κρατικού προϋπολογισμού* και στον προϋπολογισμό των δημοσίων επενδύσεων (μέσω των οποίων εκφράζεται και η εκάστοτε κυβερνητική πολιτική).

Εάν τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού είναι ίσα με τις δαπάνες, τότε ο προϋπολογισμός είναι **ισοσκελισμένος**. Εάν το άθροισμα των εσόδων είναι μεγαλύτερο από το άθροισμα των δαπανών τότε ο προϋπολογισμός είναι **πλεονασματικός**, ενώ εάν τα έσοδα είναι μικρότερα από τις δαπάνες τότε προϋπολογισμός είναι **ελλειμματικός**.

G = Κρατικές δαπάνες ή Έξοδα και επίσης T = Φόροι ή τα Δημόσια Έσοδα

Η Βασική αρχή του Ισοσκελισμένου Προϋπολογισμού: είναι:

$$\text{(Δημόσιες Δαπάνες) } G = T \text{ (Δημόσια Έσοδα),}$$

καθώς επίσης θα πρέπει να ισχύει ότι:

$$\text{(Μεταβολή Δαπανών) } \Delta G = \Delta T \text{ (Μεταβολή Εσόδων)}$$

ή με άλλα λόγια ισχύει:

- (α). Εάν $\Delta G = \Delta T$, ο **προϋπολογισμός** είναι **εξισορροπημένος**, δηλαδή **ουδέτερος** οπότε η μεταβολή των δημοσίων δαπανών ισούται με τη μεταβολή των δημοσίων εσόδων
- (β). Εάν $\Delta G < \Delta T$, ο **προϋπολογισμός** είναι **πλεονασματικός**, δηλαδή **θετικός**, οπότε η μεταβολή των δημοσίων δαπανών είναι μικρότερη από τη μεταβολή των δημοσίων εσόδων
- (γ). Εάν $\Delta G > \Delta T$, ο **προϋπολογισμός** είναι **ελλειμματικός**, δηλαδή **αρνητικός**, οπότε η μεταβολή των δημοσίων δαπανών είναι μεγαλύτερη από τη μεταβολή των δημοσίων εσόδων